

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН: ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Збірник матеріалів
X Всеукраїнської науково-практичної конференції

5 грудня 2025 року
м. Ужгород

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Кафедра фінансів і банківської справи
Департамент фінансів Закарпатської обласної військової адміністрації
Закарпатський регіональний центр СЕ і ГД НАН України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Мукачівський державний університет Закарпатський угорський університет
імені Ференца Ракоці II
ВСП «Навчально-науковий інститут просторового планування та
перспективних технологій Національного університету «Львівська політехніка»
Рада молодих вчених економічного факультету ДВНЗ «УжНУ»

**ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН:
ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ**

**Збірник матеріалів
X Всеукраїнської науково-практичної конференції
(5 грудня 2025 р., м. Ужгород)**

*присвяченій 100-річчю від дня народження фундатора економічного
факультету ДВНЗ «УжНУ» професора МЕШКА Івана Михайловича*

Ужгород – 2025

*Затверджено
вченою радою економічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
протокол № 5 від 11.12.2025 року*

Організаційний комітет:

Пітюлич М. М. – **голова організаційного комітету**, д.е.н., професор, член-кор. НАН України, завідувач кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ», директор Закарпатського регіонального Центру СЕ і ГД НАН України;

Чубарь О. Г. – **заступник голови організаційного комітету**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ», старший науковий співробітник Закарпатського регіонального Центру СЕ і ГД НАН України;

Заславська О. І. – **член організаційного комітету**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ»;

Огородник В. О. – **член організаційного комітету**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ»;

Мінкович В. Т. – **координатор конференції**, ст. викладач кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ»;

Кудак К. М. – к.е.н, с.н.с, старший науковий співробітник Закарпатського регіонального Центру СЕ і ГД НАН України;

Благуно І. С. – д.е.н., професор, декан економічного факультету Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Попадинець Н. М. – д.е.н., професор, в.о. директора ВСП «Навчально-науковий інститут просторового планування та перспективних технологій Національного університету «Львівська політехніка»»;

Папп В. В. – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету;

Макарович В. К. – д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці ІІ;

Костьов'ят Г. І. – к.е.н, доцент, голова Ради молодих вчених економічного факультету ДВНЗ «УжНУ».

Редакційна колегія:

Заславська О. І. – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ»;

Мінкович В. Т. – ст. викладач кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ».

Т 65   Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів Х Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 5 грудня 2025 р.). – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2025. – 300 с.

Збірник укладено за матеріалами Х Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти», присвяченої 100-річчю від дня народження фундатора економічного факультету ДВНЗ «УжНУ» професора МЕШКА Івана Михайловича, яка відбулася 5 грудня 2025 р. у ДВНЗ «Ужгородський національний університет», з метою обміну інформацією, досвідом та результатами наукових досліджень з питань модифікації підходів щодо фінансово-кредитного забезпечення розвитку національної та регіональної економіки в реаліях війни та післявоєнного відновлення. Матеріали авторів містять різні точки зору з теоретичних та прикладних засад розвитку фінансової системи держави і регіонів та охоплюють проблемні питання соціально-економічного розвитку України в умовах децентралізації та євроінтеграції, впливу глобальних трансформаційних процесів на фінансову систему країни та функціонування суб'єктів фінансового ринку, модифікації бюджетної та податкової політики в умовах воєнного стану, актуальні аспекти формування зовнішньоекономічної та митної політики держави в реаліях часу, необхідність і перспективи розвитку оціночної діяльності та особливості фінансового менеджменту в період війни та відновлення національної економіки.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакція не завжди поділяє думку та погляди авторів. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Тимчак Мар'яна СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ВОЄННИХ ТА ПІСЛЯВОЄННИХ УМОВАХ	143
Черленяк Іван, Федурця Василь УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	145
Чубарь Оксана ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ДИНАМІКА ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	148
Філіпов Денис МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	150
Юнко Василь ІНТЕГРАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКО-СТРАХОВОГО СЕКТОРА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	152
Якубець Олеся МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ	154

СЕКЦІЯ 3

МОДИФІКАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ

Британюк Моніка ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	157
Вінце Оттіло ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: УКРАЇНА ТА ЄС	160
Водяницький Максим ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	161
Губін Дмитро СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	163
Давидович Данієлла БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ	165
Добруник Ангеліна АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТРЕНДІВ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	168
Ковач Аліна, Керецман Наталія ПОДАТКОВІ ЕФЕКТИ РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ В РЕГІОНИ: ОЦІНКА ДИНАМІКИ НАДХОДЖЕНЬ В ЗАКАРПАТСЬКУ ОБЛАСТЬ	171

продовжують забезпечувати наповнення внутрішнього ринку критично важливими товарами. Відновлення повноцінного режиму адміністрування ПДВ сприяє зміцненню фінансової стабільності та створенню передумов для поступового відновлення економічної стійкості держави.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з ввезення товарів для потреб виробництва та/або ремонту машин механізованого розмінування» від 16.07.2024 р. № 3853-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3853-20>.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» від 21.06.2022 р. № 2325-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20>.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30.06.2023 р. № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua>

Дмитро Губін, студент 1 курсу магістратури
ВНЗ «ХНЕУ ім. С. Кузнеця», м. Харків
Науковий керівник: Внукова Н. М., д.е.н., професор

СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний етап державотворення України проходить крізь горнило найтяжчих випробувань, які докорінно змінили внутрішню архітектуру її фінансової системи. В умовах, коли сектор безпеки та оборони поглинає лівову частку національного доходу, традиційні підходи до бюджетування втратили актуальність, поступившись місцем моделі «воєнного фіскалізму». Ця модель характеризується граничною мобілізацією внутрішніх ресурсів та критичною залежністю від зовнішнього фінансування. Наукове осмислення цих процесів у контексті Х Всеукраїнської науково-практичної конференції в Ужгороді набуває особливої ваги, адже регіональний вимір фінансових трансформацій є невід'ємною частиною національної стійкості. Метою даного дослідження є комплексний аналіз фінансового року 2025 та стратегічних орієнтирів на 2026–2030 роки.

Фінансовий рік 2025 став періодом адаптації національної економіки до нових податкових реалій, запроваджених Законом України № 4015-IX [5]. Цей акт ознаменував остаточну відмову від ліберальних пільг початку війни на користь жорсткої фінансової консолідації задля фінансування Сил оборони. Ключовою зміною стало підвищення ставки військового збору для фізичних осіб з 1,5% до 5%, що

безпосередньо вплинуло на реальні доходи населення, при цьому для військовослужбовців збережено пільгову ставку.

Революційним кроком стало розширення бази оподаткування на суб'єктів спрощеної системи: ФОП I, II та IV груп отримали фіксований платіж (10% від МЗП), а ФОП III групи — додатковий 1% від доходу[9]. Ці заходи дозволили суттєво наростити внутрішні надходження, які є єдиним легітимним джерелом фінансування армії в умовах обмежень на використання міжнародної допомоги[4].

Окремим вектором фіскальної політики стало оподаткування надприбутків фінансового сектору. Ретроспективне підвищення податку на прибуток банків за 2024 рік до 50% та встановлення ставки 25% для фінансових установ з 2025 року дозволило акумулювати значні ресурси. Лише за перше півріччя 2025 року фінустанови сплатили додатково 0,8 млрд грн завдяки підвищеній ставці, що свідчить про ефективність даного інструменту в короткостроковій перспективі [11].

Аналіз виконання Державного бюджету за 9 місяців 2025 року, проведений Рахунковою палатою, демонструє складну картину. План доходів загального фонду було перевиконано на 5,2% (95 млрд грн) завдяки інфляційним процесам та податковим новаціям. Водночас план державних запозичень не виконано на 7,1%, що створило тиск на ліквідність та змусило Уряд пріоритизувати видатки виключно на безпеку й оборону, які сягнули 1,7 трлн грн за півріччя [10]. Це підтверджує тезу С.М. Клімової про необхідність максимальної гнучкості фіскальної системи як інструменту національної безпеки [7].

Стратегічне бачення на майбутнє закріплено у проєкті Державного бюджету на 2026 рік та Національній стратегії доходів до 2030 року [8]. Бюджет-2026 передбачає доходи загального фонду на рівні 2,5 трлн грн та збереження пріоритету оборони [6]. Важливою новацією є розрахунок на механізм ERA (Extraordinary Revenue Acceleration Loans), що дозволить отримувати безповоротне фінансування за рахунок доходів від заморожених активів РФ, зменшуючи боргове навантаження на майбутні покоління. Паралельно триває імплементація НСД, яка фокусується на адаптації законодавства до норм ЄС, цифровізації адміністрування (е-аудит, е-акциз) та зміцненні доброчесності податкових органів [3].

Підсумовуючи, слід зазначити, що Україна перейшла точку неповернення у фіскальній політиці. Повернення до довоєнних ставок є неможливим через необхідність фінансування оборони та відновлення. Подальша трансформація вимагатиме від держави балансу між фіскальною ефективністю та збереженням економічної активності, а від бізнесу — високої податкової культури як елементу патріотизму. Успіх реформ, закладених у Національній стратегії доходів, залежатиме від реальної зміни філософії відносин «держава-платник податків» та подолання корупційних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Аналіз виконання Держбюджету-2025 у I кварталі – висновки аудиторів. Рахункова палата України. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2589>
2. Бондарук Т. Фіскальна політика України в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. Наукові праці КНЕУ. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/185803bd-16ed-49d6-ae9f-c6ca878dfdbf/download>
3. Верховна Рада ухвалила за основу проєкт Державного бюджету на 2026 рік. Міністерство фінансів України. 2025. URL:

- https://www.mof.gov.ua/uk/news/verkhovna_rada_ukhvalila_za_osnovu_proiekt_derzhavno_ogobudzhetu_ukraini_na_2026_rik_prioritet_nezminnii_oboronzdatnist_kraini-5383
4. Військовий збір 2025: надходження зросли майже в 4 рази. 7eminar. URL: <https://7eminar.ua/news/9381-viiskovii-zbir-2025-nadходzennya-zrosli-maize-v-4-razi>
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану» від 10.10.2024 № 4015-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#Text> (дата звернення: 25.11.2025)
6. Кабмін схвалив проєкт Держбюджету-2026. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/kabmin_skhvaliv_proiekt_derzhbiudzhetu-2026-5324
7. Клімова С. М., Галинська К. Ю., Мирна Н. В. Фіскальна політика як інструмент забезпечення національної безпеки держави. Актуальні проблеми державного управління. 2024. № 2 (65). С. 216–234.
8. Національна стратегія доходів до 2030 року: схвалено розпорядженням КМУ від 27 грудня 2023 р. № 1218-р. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>
9. Новації податкового кодексу: ключові зміни для бізнесу. Ліга:Закон. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/232427_novats-podatkovogo-kodeksu-klyuchov-zmni-dlya-bznesu
10. План надходжень до загального фонду держбюджету за 9 місяців – не виконано. Рахункова палата України. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2801>
11. Якими є результати сплати податку на прибуток фінустановами за підвищеною ставкою за I півріччя 2025 року. Дебет-Кредит. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/profits-tax/103325>

Данієлла Давидович, студентка 3 курсу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород
Науковий керівник: Мінкович В. Т., ст. викладач

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ

Бюджетний дефіцит є однією з ключових проблем фінансової системи України, оскільки його формування безпосередньо залежить від макроекономічної ситуації, ефективності податкової політики та структури державних видатків. Упродовж останніх років дефіцит став наслідком поєднання кількох чинників: падіння економічної активності, зростання військових та соціальних витрат, скорочення окремих джерел доходів бюджету, а також необхідності підтримки критичної інфраструктури в умовах тривалої воєнної агресії. Сукупність цих факторів спричинила значне розбалансування бюджетної системи та загострила потребу в пошуку ефективних інструментів покриття дефіциту.

Особливості фінансування бюджетного дефіциту в Україні визначаються специфічними умовами воєнного часу, обмеженими можливостями внутрішнього ринку капіталу та високим рівнем залежності від міжнародної фінансової підтримки.

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН:
ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Збірник матеріалів
X Всеукраїнської науково-практичної конференції
(5 грудня 2025 р., м. Ужгород)

*присвяченій 100-річчю від дня народження фундатора економічного
факультету ДВНЗ «УжНУ» професора МЕШКА Івана Михайловича*

Т 65   Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 5 грудня 2025 р.). – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2025. – 300 с.

Збірник укладено за матеріалами X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти», присвяченої 100-річчю від дня народження фундатора економічного факультету ДВНЗ «УжНУ» професора МЕШКА Івана Михайловича, яка відбулася 5 грудня 2025 р. у ДВНЗ «Ужгородський національний університет», з метою обміну інформацією, досвідом та результатами наукових досліджень з питань модифікації підходів щодо фінансово-кредитного забезпечення розвитку національної та регіональної економіки в реаліях війни та післявоєнного відновлення. Матеріали авторів містять різні точки зору з теоретичних та прикладних засад розвитку фінансової системи держави і регіонів та охоплюють проблемні питання соціально-економічного розвитку України в умовах децентралізації та євроінтеграції, впливу глобальних трансформаційних процесів на фінансову систему країни та функціонування суб'єктів фінансового ринку, модифікації бюджетної та податкової політики в умовах воєнного стану, актуальні аспекти формування зовнішньоекономічної та митної політики держави в реаліях часу, необхідність і перспективи розвитку оціночної діяльності та особливості фінансового менеджменту в період війни та відновлення національної економіки.